

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ (за період 01.05. – 31.05.2022 р.)

Податкова політика

Упродовж 100 днів, протягом яких триває широкомасштабна війна РФ проти України, відбувається трансформація податкової політики нашої держави. З поступовою адаптацією вітчизняної економіки до функціонування в умовах воєнного стану держава поволі звужує надані раніше безпрецедентно широкі податкові дерегуляції та пільги.

З 27 травня 2022 р. Державна податкова служба (ДПС) нарешті відновила повноцінне функціонування системи електронного адміністрування ПДВ, що надає підстави для очікування початку бюджетного відшкодування ПДВ у найближчій перспективі (принаймні за довоєнний січень 2022 р.). Логічно припустити, що відновлення бюджетного відшкодування ПДВ погіршуватиме негативний фінансовий баланс державного бюджету. Проте подальше зволікання з ним істотно погіршуватиме ділову активність експортерів, які з початку війни фактично безкоштовно кредитують державу власними коштами. У травні 2022 р. помітні результати дала робота держави у сфері зняття торговельних обмежень, налагодження автоматичного обміну податковою інформацією, спрощення та прискорення митного оформлення товарів із європейськими країнами. Усе це є важливими реформами на шляху євроінтеграції та повоєнного відновлення економіки України.

Платники податків продовжують сумлінно перераховувати податки, підтримуючи державу в складний воєнний час. Як повідомила Державна податкова служба України, у січні–травні 2022 р. до зведеного бюджету надійшло 450,7 млрд грн (за платежами, що контролюються ДПС), що на 75,4 млрд грн, або на 20,1 % більше, ніж у січні–травні 2021 р. До державного бюджету надійшло 307,4 млрд грн, що на 61,5 млрд грн, або на 25 % перевищує відповідний показник минулого року. До місцевих бюджетів – 143,3 млрд грн, що на 13,9 млрд грн, або на 10,7 % більше від січня–травня минулого року. Надходження (сальдо) до загального фонду державного бюджету в січні–травні 2022 р. становили 305 млрд грн. Індикативні показники Міністерства фінансів України виконано на 113,6 %, додатково надійшло 36,6 млрд гривень. У травні

2022 р. надходження (сальдо) до зведеного бюджету за платежами, що контролюються ДПС, становили 106 млрд грн. З них: до державного бюджету перераховано 73 млрд грн, до місцевих бюджетів – 33 млрд гривень. Надходження (сальдо) до загального фонду державного бюджету в травні 2022 р. становили 73 млрд грн. Надходження єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування в січні–травні 2022 р. становили 152 млрд грн, що на 19,2 млрд грн, або 14,4 % більше ніж у січні–травні 2021 р. Єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування у травні 2022 р. сплачено 33,5 млрд грн, що на 7,2 млрд грн, або на 27,3 % більше ніж у травні 2021 р. (див. рис.).

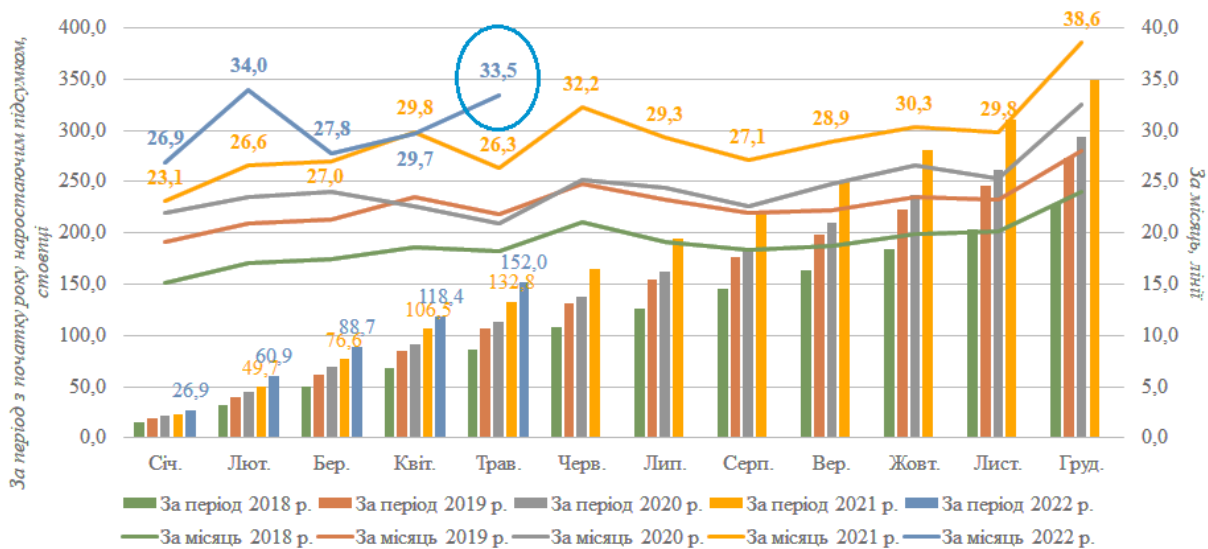

Рис. Надходження єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування в 2018–2022 рр., млрд грн

Джерело: складено за даними Державної податкової служби України та Міністерства фінансів України.

Відбулося чергове звуження раніше прийнятих на початку війни у березні 2022 р. широким податковим дерегуляцій лише до платників, які безпосередньо постраждали внаслідок війни. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового контролю та адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12 травня 2022 р. № 2260-IX. Зокрема передбачається: 1) відновлення податкового обов’язку платників податків, у яких є можливість виконувати свої податкові обов’язки, у частині дотримання термінів реєстрації податкових накладних і розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, подання податкової звітності, сплати податків; 2) відновлення камеральних та документальних перевірок податкової звітності; 3) відновлення повноцінного функціонування системи електронного

адміністрування ПДВ (з 27 травня 2022 р.), що в перспективі надасть змогу здійснювати відновлення бюджетного відшкодування ПДВ.

Змінами до законодавства запроваджено спеціальний механізм справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей визначення рентної плати за користування надрами для видобування газу природного на період дії воєнного стану» від 12 травня 2022 р. № 2261-IX. Податкові зобов'язання з рентної плати за користування надрами для видобування газу природного в податкових (звітних) періодах, починаючи з 01 квітня 2022 р. до останнього дня (включно) місяця, у якому буде припинено або скасовано воєнний стан на території України, тимчасово не сплачуються у частині обсягів газу природного видобутого, але не реалізованого у відповідних податкових (звітних) періодах.

Очікується скасування раніше наданих широких митних пільг, які почали шкодити конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника та спричиняти додатковий тиск на валютний курс. Кабінет Міністрів України подав до Верховної Ради України проєкт Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування» від 30 травня 2022 р. № 7418. Законопроєктом пропонується скасувати митні пільги, які раніше були запроваджені Законом України від 24 березня 2022 р. № 2142, а саме: 1) для товарів, що ввозяться платниками єдиного податку I, II та III груп; 2) для підприємств, що не сплачують ввізне мито; 3) для транспортних засобів, що ввозяться громадянами. Разом із тим, пропонується звільнення від сплати збору на обов'язкове державне страхування тих, хто набуває власності на легкові автомобілі, оснащені виключно електричними двигунами.

Триває підготовка до налагодження автоматичного обміну інформацією між Україною та іноземними державами. Федеральна Рада Швейцарії 18 травня 2022 р. ухвалила рішення про запровадження автоматичного обміну інформацією (АЕОІ) щодо фінансових рахунків з іще 12 державами-партнерами. Набуття чинності заплановано на 2023 р., а перший обмін даними відбудеться в 2024 р. Зокрема, Федеральна Рада в 2024 р. планує вперше здійснити обмін інформацією щодо фінансових рахунків з Україною та іншими державами-партнерами. Із 120 країн і територій, які наразі дотримуються стандарту АЕОІ, дванадцять іще не входять цієї мережі. Завдяки відповідному розширенню мережі АЕОІ Швейцарія допомагає створити рівні умови в усьому світі та ефективно боротися з незаконними фінансовими потоками.

Україна та Велика Британія юридично закріпили скасування ввізних мит і тарифних квот у двосторонній торгівлі, підписавши відповідну угоду. Вона діятиме 12 місяців, але може бути продовжена за домовленістю між сторонами на новий термін. Завдяки скасуванню ввізних мит і тарифних квот український бізнес у перспективі матиме змогу збільшити експорт товарів з високою доданою вартістю. Йдеться насамперед про борошно, зерно, молочну продукцію, м'ясо птиці та напівфабрикати, томатну пасту, мед, кукурудзу,

пшеницю, соки, гриби, цукор тощо. Саме ці товари Україна традиційно експортує до Великої Британії. Отже, це не лише сприятиме розвитку українського виробництва, а й збільшить надходження валютної виручки, зміцнить економіку України. Раніше Європейський Союз оголосив про намір скасувати стягнення всіх імпорتنих мит на українські товари.

Уряд схвалив зміни до Митного кодексу України для спрощення та прискорення митного оформлення товарів. Кабінет Міністрів України схвалив законопроект про зміни до Митного кодексу України, необхідні для забезпечення міжнародного застосування NCTS та розширення імплементації положень митного законодавства ЄС. Цей законопроект буде передано на розгляд до Верховної Ради України. Як зазначив міністр фінансів України, запропоновані зміни до Митного кодексу надзвичайно важливі для українського бізнесу, зокрема для пришвидшення проходження товарів через митний кордон та їх митного оформлення. Це стало особливо гострою потребою після 24 лютого 2022 р. – з початком війни РФ проти України. Окрім того, такі зміни необхідні для забезпечення міжнародного застосування NCTS та подальшої гармонізації Митного кодексу України з Митним Кодексом ЄС. Україна вже завершує проходження тестування NCTS на відповідність положенням Конвенції про процедуру спільного транзиту. До кінця 2022 р. Україна має успішно пройти Оціночну місію та приєднатися до Конвенції про процедуру спільного транзиту та Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарам.

Рішенням уряду України затверджено новий механізм зарахування акцизного податку з роздрібного продажу тютюнових виробів до місцевих бюджетів (Постанова Кабінету Міністрів України від 03 травня 2022 р. № 515). Відповідне рішення прийнято на виконання Закону України від 30 листопада 2021 р. № 1914-IX, яким передбачається перенесення із суб'єктів роздрібної торгівлі на виробників та імпортерів тютюнових виробів обов'язку сплати 5 % акцизного податку з роздрібного продажу суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі тютюнових виробів. Суть нового механізму полягає в тому, що акцизний податок з роздрібного продажу тютюнових виробів розподіляється між бюджетами місцевого самоврядування за частками, які визначаються ДПС щомісяця пропорційно до обсягів вартості реалізованої суб'єктами господарювання роздрібної торгівлі тютюнової продукції на відповідній території за останній (податковий) звітний місяць з урахуванням даних реєстраторів розрахункових операцій, у т. ч. програмних.